

Els damnificats no han rebut cap indemnització

La Ribera prop d'un cisma

El darrer 28 d'octubre es complia un any des que la sentència de l'anomenat "Cas Tous" es va fer pública. Un recurs presentat per la defensa davant el Tribunal Suprem ha paralytat el cobrament de les indemnitzacions per part dels més de 4.000 damnificats que formen l'acusació privada.

El 19 d'octubre del 1982 quedarà com una data tràgica en el record de nombrosos habitants de la comarca valenciana de la Ribera. La Presa de Tous, una important obra d'infraestructura encara sense acabar, no va poder amb la força d'unes aigües que hauria d'haver suportat.

La seua enfonsada i la consegüent avinguda va ocasionar la mort de vuit persones i nombrosos desapareguts, a més de 60.000 milions de pessetes en pèrdues —48.000 milions de danys a particulars i 12.000 a l'administració—, terres pràcticament irrecuperables, cases destruïdes i pobles arrossegats. L'impacte que aquell succés va provocar sobre els habitants de localitats com Antella i Sumacàrcer i de ciutats com Alzira no l'ha pogut esborrar el pas del temps, com tampoc ha pogut esborrar la ràbia i la indignació provocades per l'oblit en què l'estat ha deixat els quasi 25.000 damnificats, que no han rebut encara les indem-

nitzacions tantes vegades anunciades.

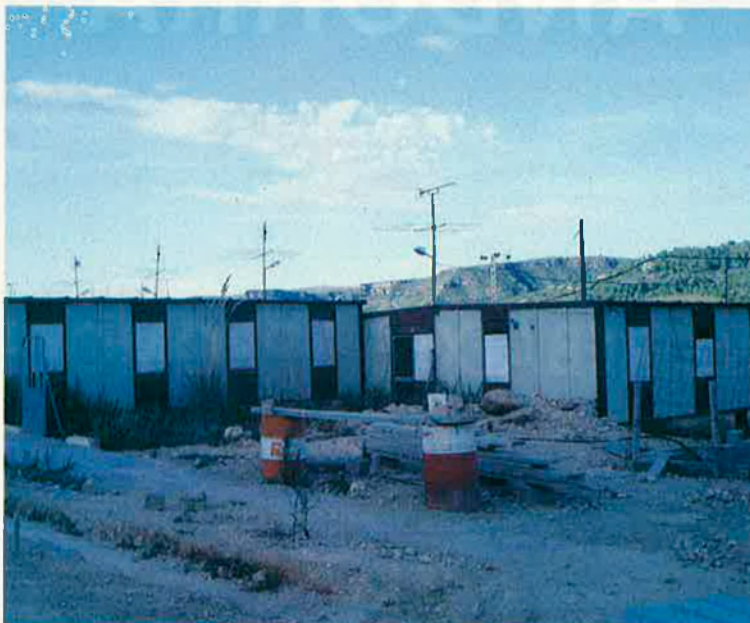
El fet que després de nou anys els damnificats pel trencament de la Presa de Tous no hagen rebut cap tipus d'indemnització té actualment una vessant merament jurídica, encara que, com diu l'alcalde d'Antella, Vicent Frígols, en declaracions efectuades a EL TEMPS, "l'estat hauria d'haver començat relacions directes amb els damnificats com a solució al problema, i no haver arribat a un judici com ha ocorregut".

El tema és la sentència que l'Audiència Provincial de València va efectuar el 26 d'octubre del 1991. Aquesta resolució judicial va reconèixer les indemnitzacions

de només 4.485 damnificats, mentre que els altres 19.000, representats pel Ministeri Fiscal restaren sense cap tipus d'indemnització reconeguda. Actualment un recurs de cassació que els inculcats per la sentència van presentar al Tribunal Suprem ha ajornat la materialització del cobrament. La conseqüència és que la de-

tres de segona. L'explicació, per senzilla que sembla, no deixa de ser un tant cruel: l'acció particular acusa unes persones i el ministeri fiscal unes altres. Finalment la sentència troba culpables d'un delictes d'imprudència temerària Juan Sancho Tello, aleshores comissari d'aigües del Xúquer, i Ramón Guerrero, com a cap del servei de preses del MOPU. Precisament les dues persones sobre les quals requeria l'acusació de l'acció particular. Precisament també les dues persones per a les quals el ministeri fiscal no havia sol·licitat cap condemna.

¿Casualitat? ¿errada de la fiscalia? ¿pressions del fiscal general? El dubte afecta tots els protagonistes d'aquesta història. El mateix alcalde d'Antella es pregunta "com un fiscal i un jutge poden discrepar tant en acusar unes persones i altres". Però, la realitat és que les coses succeïren d'aquesta manera. Xavier Sierra, president d'Afiva —una de les associacions privades de

Aquestes són les "casets del MOPU" on encara hi ha damnificats.

RICARDO HARRIS

desesperació era i és ja gran a aquesta comarca, on s'esperen els diners amb una necessitat suprema, perquè els crèdits ofeguen els particulars que no podran fer vida normal fins que no els donen allò que ja ha reconegut la sentència.

DAMNIFICATS 'DE PRIMERA' I 'DE SEGONA'

Però, la desesperació és molt més forta en el cas dels 19.000 damnificats als quals la sentència deixà totalment deseparats. Tot i semblar contradictori, el veredicte de l'Audiència Provincial de València converteix uns en damnificats de primera i al-

damnificats que formen l'acusació particular— ha estat clar en declarar a EL TEMPS que "la justícia, en aquest país, li la donen a aquell que la demana". Les despeses que va comportar l'inici d'accions legals i probablement la manca d'un coneixement jurídic van fer que 19.000 ciutadans confiaren en el Ministeri Fiscal, representat per Gonzalo López Ebrí. "Un grup d'advocats ens aconsellaren que férem unes actes notariales i pledejarem per la via civil", diu Frígols. El cas és que persones relacionades amb institucions públiques —com Gustavo Solà, jutge de Xàtiva, a més d'alcaldes com per exemple el d'Alzira, Francesc Blasco— van aconse-

llar la representació del fiscal. Sierra, en aquest sentit, quan fa referència al posicionament polític d'alguns alcaldes i regidors dels pobles de la comarca de la Ribera "fent costat les tesis de Madrid", el qualifica com "una cosa molt lletja, la crítica més forta -afegeix- que se'ls pot fer".

Vicent Frígols, que va qualificar la sentència al moment de fer-se pública com "l'estafa del segle", va més enllà i afirma: "Tinc el dubte que el fiscal no actuarà lliurement, ja que tots sabem que la fiscalia té unes jerarquies i està supeditada a un fiscal general de l'estat, que pot ser l'indicarà la forma d'actuació". Malgrat tot, Frígols recalca la seua confiança en la persona del fiscal d'aquest cas.

ACÍ NO COBRA NINGÚ

Com indica el president d'Aviva, "la sentència és molt clara en anunciar la responsabilitat civil subsidiària de l'estat. Sempre que el Tribunal Suprem ratifiqui la sentència de l'Audiència Provincial de València, l'estat serà el que haja de fer-se càrrec del pagament de les indemnitzacions".

Tanmateix, l'actitud adoptada per l'administració autonòmica en el "cas Tous" no se salva de les crítiques. Per a Sierra "no és tolerable una postura tan neutra i ambigua com la de la Generalitat, perquè en definitiva s'està perjudicant 24.000 ciutadans valencians. La posició de la Generalitat deixa molt a desitjar quant a la defensa dels interessos dels ciutadans del País Valencià".

El fet és que a partir de la sentència de Tous el govern de la Generalitat va prendre part en la polèmica i la frase del president Joan Lerma "o cobren tots o no cobra ningú" va ser recollida per les primeres planes de tots els mitjans de comunicació del País Valencià. Una frase, per a Xavier Sierra, "molt desafortunada", perquè "a no ser que el president tinga facultats sobre els tribunals, Lerma sap que cobrarà qui haja de cobrar, i no cobrarà qui no haja de cobrar".

El president Joan Lerma no ha contestat les qüestions referents a aquesta problemàtica que li ha plantejat aquest setmanari.

PRESSIONS POLÍTQUES

El cobrament de les indemnitzacions s'ha convertit en un crít reivindicatiu per a les 24.000 persones que integren el conjunt de damnificats. Un camí no de roses sinó d'espines, viciat per allò que alguns

"Som els últims damnificats"

"Ací no ha vingut ningú a preguntar res", diu M. Àngeles a sa casa de Sumacàrcer.

RICARDO HARRIS

Jo crec que la història és massa coneguda ja. El 19 d'octubre teníem unes terres de nou fanecades de tarongers en plena producció i una casa que estava al centre del poble, i el 20 d'octubre ens trobàrem que no teníem res: sense casa, ni terres, ni mobles ni res". Antoni i M. Àngels són un matrimoni amb tres fills que viu a la població valenciana de Sumacàrcer (la Ribera). Dos dels fills encara viuen amb ells a les "casetes del MOPU", com són conegudes aquestes vivendes prefabricades de menys de seixanta metres quadrats que el Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme va construir l'any 1984, després de la fatídica avinguda d'aigua procedent de la Presa de Tous. Aproximadament deu milions de patrimoni familiar van ser arrossegats per l'aigua.

—Després de tant de temps, ¿no heu tingut possibilitat d'eixir d'ací?

—No. Jo, amb el que cobra el meu marit [una pensió de 32.000 pessetes per impossibilitat física], no puc ni pensar-ho. Ens trobem incomunicats, fins i tot amb ma mare, que va estar malalta i es va morir ací i haguérem de passar el taüt per la finestra. En fi, amb tristesa molt gran. I ací ens anem consumint, perquè a nosaltres no ens ha fet cas ningú. A mi m'haguera agradat que algú m'ajudara com ha passat a Beneixida i a Gavarda, on els han fet cases noves, encara que la gent no se'n vol anar, quan jo estic vivint en un refugi des de fa nou anys i me'n vull anar a ma casa. Ací ningú m'ha preguntat res.

—¿Quines ajudes han rebut?

—A banda de les 36.000 pessetes que ens va donar el Consorci de Compensació, n'hem rebut només 250.000 i com a donatiu. Això és el que ens va donar el senyor

Leopoldo Calvo Sotelo. I això s'ha acabat, ni un duro més de ningú.

—¿Què és el que pensen fer amb els diners de les indemnitzacions?

—Encara no ens ho hem plantejat, perquè no hem rebut res. Esperem que ens tornen les terres, i a veure què fem, perquè el meu marit està molt malament. Estem molt desesperats. No sé com quedarem.

—¿Són els únics que queden ací?

—Sí. Som els últims damnificats.

—¿Els ha reconegut la sentència tot allò que van perdre?

—Jo crec que hi ha un cosa que és incomprendible, perquè en la cartilla de damnificats s'especificuen deu milions en pèrdues, però la sentència només ens reconeix sis milions. O siga, que en comptes de revaloritzar el capital després de nou anys, resulta que no ens donen deu, sinó sis milions. I com nosaltres, tots els damnificats. I açò és el que no s'entén. ¿Perquè en compte de revaloritzar el capital ens en donen la meitat?

—¿Quin és el sentiment que tenen després de nou anys?

—Mira, tot és negatiu —diu Antoni, que, a causa de la seua sordesa, no havia intervingut quasi en la conversa—, açò és una agressió permanent. Aquest terreny on ara vivim està dedicat a la construcció d'un polisportiu (les obres ja han començat). Se sent com a rumor al poble —diu ara M. Àngels— que el mes d'abril del pròxim any aquestes cases a on ara vivim han d'estar desallotjades. ¡Ja veurem què fan amb nosaltres! Hi ha molta gent que ha mort. Diuen que la pantanada va provocar vuit morts, però si comptàrem la quantitat de gent que ha mort de tristesa...

R.H./D.H.

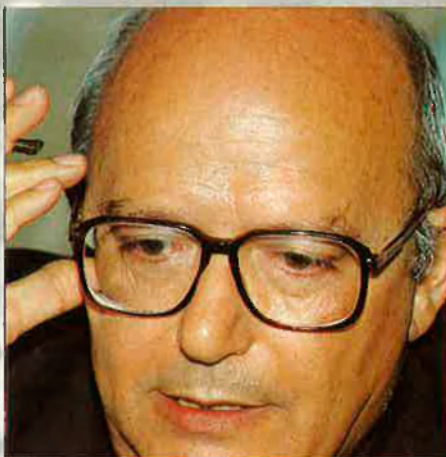
Francisco Granados, delegat del govern: "L'executiu, pagant les indemnitzacions ara, establiria un paral·lelisme d'actuacions difícils de defensar"

Per què no s'ha procedit ja al pagament de les indemnitzacions?

—No pot oblidar-se que les indemnitzacions estan vinculades a un pronunciament definitiu dels tribunals de justícia. En un primer moment s'ha arrellegat un nombre de possibles damnificats i se n'ha exclòs un altre molt més nombrós per raons de tècnica processal. Quan es parla de pagament immediat de les indemnitzacions, la veritat és que aquest desig es limita als afectats integrats en associacions concretes constituïdes amb l'exclusiu fi de defensa dels seus interessos i seria injust atendre amb precipitació el pagament a aquestes persones i deixar la gran majoria d'afectats fora de la mateixa solució.

—*¿Hi ha voluntat política de fer-se càrrec d'aquests pagaments o tenen credibilitat les acusacions dels mateixos damnificats segons les quals el govern de l'estat no ha volgut saber-ne res?*

—El govern de l'estat, mitjançant portaveus qualificats, ha reiterat en diverses declaracions la seua voluntat de no discriminar cap damnificat com a conseqüència directa o indirecta del trencament de la presa de Tous. Tanmateix aquesta voluntat necessita, per a concretar-se en la realitat, el suport necessari,

RAFA GIL

que no pot ser un altre que aquell que provinga de la resolució definitiva del Tribunal Suprem.

—*¿Com valoraria el fet que el president d'Afiva haja dit que "es podria produir una guerra incruenta"?*

—No tinc elements de judici ni d'informació que em permet interpretar les paraules pronunciades, segons sembla, pel president d'Afiva com alguna cosa diferent a un adorn semàntic o un producte d'una situació personal emotiva. En un estat de dret, la paraula "guerra" ha de ser igual a una lluita jurídica, i en aquesta certament es troba una situació a què

de manera voluntària han volgut sotmetre's els mateixos perjudicats en l'exercici dels drets dels quals es creien assistits.

—*¿Per què no s'ha intentat arribar a un acord no judicial, i per tant polític? Tal vegada el fet que es tractara d'un precedent molt important en aquesta matèria va fer variar l'actuació del govern tal i com s'ha denunciat en alguns sectors.*

—En el conjunt de les reparacions, reparacions i indemnitzacions derivades del tràgic succés del trencament de la presa de Tous, el govern de l'estat va disposar d'accions polítiques immediates que s'han traduït en un import que excedeix dels 60.000 milions de pessetes. Allò que resta, la decisió està en mans dels tribunals de justícia, i, quan arribe el dia, el govern serà un mer executor de les decisions del poder judicial. No es tracta, per tant, d'establir un precedent sinó del símbol d'aquest precedent en virtut del qual, en el moment en què el problema s'ha sotmès a la decisió del poder judicial, l'executiu, en avançar-se portant al legislatiu la provisió d'importants quantitats de diners públics, establiria un paral·lelisme d'actuacions difícils de conjuntar i fins i tot de defensar dins de l'equilibri constitucional de l'ordenament jurídic que el desenvolupa".

R.H./D.H.

consideren com pressions polítiques. És el cas d'Alzira on, segons comenta Xavier Sierra, "la policia local, per ordre de l'alcalde, anunciava pels altaveus a les persones que acudien a les convocatòries de les associacions de damnificats que passaren per l'ajuntament si volien solucionar la situació". "És clar —afegeix Sierra— que el què no els interessava era que hi anàrem". Pressions polítiques que tingueren el moment més crític quan les eleccions municipals estaven en plena campanya electoral. En aquest sentit, Sierra denuncia "l'engany que s'ha fet als ciutadans de la Ribera durant les darreres eleccions de maig d'engany, perquè se'ls ha fet firmar instàncies i altres coses i se'ls ha enganyat per pur electoralisme".

El clima de persecució que viuen els responsables d'Afiva i d'Apemeda es veu clarament en un fragment de la conversa mantinguda amb Xavier Sierra: "Ens han filmat en les manifestacions, estem als arxius de la policia i això no ho puc permetre, perquè jo tinc quaranta

anys, una dignitat i una honorabilitat guanyada al poble, i em pareix molt greu el que s'ha fet amb nosaltres, no sols amb mi, sinó també amb la majoria de dirigents. I no vull parlar —afegeix— de la manera com ens funcionen els telèfons, deu ser perquè a l'estat espanyol funcionen així".

Pressions polítiques, clima de persecució i per damunt de tot la ràbia i el sentiment d'impotència de gent com Vicent Frígols: "Tenim molt clar que si no hem cobrat és perquè el govern no ho ha volgut".

SOLUCIONS

"Ara hi ha dos camins —comenta Sierra— un, que les coses continuen pel seu camí, que és el que ha de passar; un altre seria trobar-li una solució política". La combinació d'aquestes dues opcions implica sempre l'espera de la resolució judicial del Suprem, que, en paraules de Serra, "és molt difícil que la modifique, perquè és una bona sentència.

Ara bé, la situació més dolenta és la dels 19.000 afectats per la pantanada. En principi no hi ha possibilitat que siguin reconeguts com a *veritables* damnificats, i sembla que l'inici d'accions legals per la via civil és l'únic camí que es pot seguir. "Algunes persones hem plantejat un plet civil", diu Frígols. Tanmateix aquest alcalde, que ho és —com ell diu— "per ser president de l'associació de damnificats d'Antella", creu que té una obligació moral de defensar els interessos dels seus conciutadans, i per aquests continuarà lluitant.

La situació és, doncs, tensa. El grau de nerviosisme és tal que Sierra ha qualificat la situació com a "guerra incruenta" a la comarca de la Ribera. Prova d'aquesta situació són les paraules del president d'Afiva amb un to d'irritació molt gran: "Ens han fet burla i dels damnificats no es burla ni sa mare".

Ricardo Harris / Daniel Hermosilla